

EL FELANITXER: UN «PARLAR CAMPANAR» TRASLLADAT A L'ARGENTINA

Joan Veny (1982, p. 99-101), al seu manual de dialectologia catalana, es refereix als «parlars campanar», els quals, «dins àrees dialectals àmplies, com Mallorca», són uns «parlars força diferenciats respecte als altres de la mateixa contrada». Un d'aquests parlars és el de Felanitx, que, en aquesta categoria, compareix al llibre de Veny acompanyat dels de Pollença, Sóller, Sineu i Son Servera, cadascun esdevingut «campanar» farcit de característiques singulars. En canvi, per a Francesc de Borja Moll, el de Felanitx és el «subdialecte mallorquí més remarcable en l'aspecte fonètic» (Moll, 1955, p. 29, 31) i, encara afegeix la persona que homenatgem avui, que aquest parlar local és «el cas més eloqüent d'evolució —quasi de revolució— de tot un sistema fonològic» (Moll, 1960, p. 22).

Abans que Moll, els primers catalanòfils ja havien constatat l'existència dels dos trets fonètics que centraran la nostra atenció en aquesta intervenció. Hadwiger, el 1900 (*apud* Grieria, 1917, p. 12), havia observat una *e* oberta en lloc de *a* tònica en casos com *donè* per *donà* ('donar'), *pè* per *pa* ('pa'), *mè* per *ma* ('mar'), etc. Alcover (1908-1909, p. 211, 219), poc després, hi afegia, a aquest primer tret, la realització d'una *e* tancada en lloc de *e* oberta en exemples com *pèu* per *pèn*, *cèl* per *cèl* o *Miquél* per *Miquèl*. Uns anys més tard, Alcover lligava els dos canvis mitjançant l'explicació següent:

Tota *á* tònica sona *è* (uberta) en boca dels qui parlen en felanitxer [...]. [Respecte a] La *è* oberta [...] a Felanitx ho és tan poc, que an els esterns ens pareix que els felanitxers pronuncien *é* [...]. Se comprèn que els felanitxers fassen tal *è* tan poc oberta; la hi fan sens dupte per no confondrela ab llur *á*, que ells pronuncien *è* [...]. Aqueixes breus indicacions posen ab evidència l'importància grossa que té científicament lo dialecte felanitxer.¹

1. Antoni M. ALCOVER, 1920, p. 56-57.

Aquesta «importància grossa», recollint el relleu del seu mestre,² l'expressarà després Moll en uns termes més apropiats per a la lingüística del moment:

La palatalització de la *a* arriba a un extrem sorprenent en el parlar de la ciutat de Felanitx: la *a* tònica s'ha avançat gairebé fins al grau *è* en qualsevol posició (és a dir, tant si estava com si no estava en contacte amb altres elements palatals); aquesta quasi equiparació de la *a* a la *è* ha estat causa que l'antiga *è*, per instint de diferenciació, avançàs també cap al paladar i es convertís en *e* tancada, amb la qual cosa el parlar felanitxer ha revolucionat tot el sistema fonològic del seu vocalisme. Això ha tingut per conseqüència que certes paraules que tenien *e* oberta han resultat homòfones d'unes altres que tenien *e* tancada, i que les que tenien *a* tònica es confonguessin gairebé amb altres que en mallorquí normal tenen *e* oberta.³

Fixem-nos com Moll, des dels paràmetres de l'estructuralisme funcionalista, cerca una causalitat interna que hauria provocat una reestructuració del sistema. Els exemples que fa servir Moll els podem sintetitzar en dos casos en relació amb el possible problema de l'homofonia; en el primer, la confusió no existeix per als felanitxers, ja que *sal*, el clorur de sodi, passa a pronunciar-se [sel], i *cel*, la part de l'espai que ens apareix com una volta a sobre nostre, esdevé [sel]. El segon exemple ja pot comportar problemes d'intelligibilitat per als mateixos felanitxers pel fet que [dew] representa tant el numeral que fa nou més u com l'ésser sobrehumà que presideix la majoria de creences religioses.

Aquestes observacions de Moll han donat lloc a la intervenció en el tema de Josep Grimalt (1972, p. 57-58), qui, mirant-s'ho des de dins, com a felanitxer que és, i passant-ho pel sedàs de lingüista format sòlidament en l'escola estructuralista, apella «a la consciència lingüística dels felanitxers», en la qual diu que hi ha un fonema /a/ amb un camp de dispersió pròxim al del so [ɛ] però que no existeix cap fonema /ɛ/. En aquest sentit, Grimalt no veu homofonia entre la pronúncia de *sal* i la de *cel*, però sí que en veu en la de [dew].

Veny (1982, p. 100-101), compatibilitzant les interpretacions de Moll amb les de Grimalt, accepta que la /a/ no sona absolutament o sempre com una [ɛ] i proposa, a més, l'existència d'un altre canvi en el vocalisme felanitxer que respondria a la mateixa causa inicial: la realització avançada del fonema /a/, que ara hauria provocat una obertura desmesurada de la *o* oberta, la qual disposaria, així, d'un camp de dispersió més ampli. És a dir, el «moviment» de la /a/ hauria afectat les dues vocals veïnes en l'espai de màxima

2. Vegeu un resum de la formació lingüística de Moll amb Alcover al treball de Montoya (1991).

3. Francesc de B. MOLL, 1973, p. 58.

obertura, i Veny, com també fa Grimalt (1972, p. 58), representa un sistema vocàlic de set unitats en forma de trapezi, amb la /ɔ/ i la /a/ com a vocals més baixes i sense la companyia de /ɛ/. En canvi, el fonetista Recasens (1991, p. 59-61), que esmenta el felanitxer entre els «sistemes d'extensió dialectal més restringida», proposa un sistema triangular, també amb set unitats, però amb una *e* intermèdia que cobreix la casuística de les dues *es*, i conclou que és un sistema «poc comú a les llengües del món i ha d'ésser considerat com a poc estable».

Aquesta manca d'unanimitat a l'hora de decidir quins són els valors sistemàtics del vocalisme felanitxer és resultat de la dificultat a l'hora de determinar quines són les realitzacions fonètiques concretes. El mateix Moll ja hi havia reflexionat en un altre treball seu a propòsit de la indecisió que l'acompanyava en el cas del fonema /a/:

La tendència palatal és molt forta en alguns pobles del pla de Mallorca: Felanitx se'n du l'avantatge damunt tots els altres; davant les *a* felanitxeres ens trobam sovint vacillant si hem de transcriure *a* doble palatal o *e* doble oberta o algun matís intermedi entre aquests dos graus d'obertura.⁴

Podem verificar aquestes dificultats quan observem la variabilitat en les transcripcions de les /a/ tòniques realitzades per Moll en treballs seus de geolingüística, on Felanitx és una de les localitats escollides. Així ho comprovem en «La flexió verbal en els dialectes catalans» (Moll, 1929-1932; Perea, 2001), amb variants com les de *vaig* o *valc*, i en l'*Atlas lingüístico de la Península Ibérica* (1962),⁵ quan contraposem casos com els de *braç* i *ansa*.⁶ En el cas del fonema /ɛ/, la indecisió se centra, més aviat, pel que fa a «La Flexió...», en l'absència d'una representació fonètica constant, com podem apreciar en les formes rizotòniques de verbs com *perde* ('perdre'), *seure* o *jeure*, que presenten unes voltes [e] (sobretot en els indicatius) i d'altres, [ɛ] (en algun infinitiu i, sobretot, en els subjuntius amb -i).⁷ Quant a l'atles, vegeu la transcripció del numeral 10.

Aquesta mateixa variabilitat també pot trobar-se en l'origen d'alguna discrepància a la idea dominant sobre l'ordre dels canvis que, segons Corbera (1993, p. 82), respondrien a una causalitat inversa: primer la *e* oberta hauria passat a *e* tancada, i aquesta circumstància hauria provocat l'acostament de la realització del fonema /a/ «al timbre de la /ɛ/ eliminada». Darrere d'aquesta interpretació cronològica, contrària a la inicialment manifestada per

4. Francesc de B. MOLL, 1934, p. 23.

5. Moll va dur a terme les enquestes en companyia de Manuel Sanchis Guarner, tasca que va tenir lloc entre els anys 1934-1935 i 1947-1952.

6. Vegeu l'anàlisi fonètica que fa Recasens (1991, p. 91) del fonema /a/ felanitxer.

7. Mentrestant, en el verb *treure* hi ha sempre [e] rizotònica.

Alcover i Moll, hi hauria hagut la major persistència al llarg del temps —com a tret caracteritzador del parlar felanitxer— del tancament de la *e* oberta. El mateix Alcover (1920, p. 56) observava l'existència d'un estigma social a la pronúncia de *e* oberta per *a* però no deia res en aquest sentit del canvi de *e* oberta a *e* tancada:

Tota *á* tònica sona *è* uberta en boca dels qui parlen felanitxer pur: els allotons i allotones, la gent sense lletres que no surten gayre de Felanitx; [...]. La gent il·lustrada, els qui surten desiara de Felanitx, els qui volen parlar fi i s'amaguen de parlar *felanitxer*, en lloc de pronunciar tant de *è*, la rebaixen tant com poren i pronuncien *ä*, un *sò* entre *è* i *a*.

Al llarg del segle xx, altres dialectòlegs, entre ells, el mateix Moll, s'han expressat en termes similars:

Hi ha actualment una forta tendència de *è* cap a *à*, l'explicació de la qual s'ha de cercar, probablement, en la comunicació intensa que hi ha entre Ciutat i Felanitx. Aquesta comunicació ha portat aquí el desig de refinament, tan característic de la gent jove. Per altra part, la cura d'evitar el parlar felanitxer, ridiculitzat pels ciutadans, pot haver afavorit aquesta regressió.⁸

[...] el canvi de A llatina tònica en *e* [...] el contacte diari dels felanitxers amb les altres viles i sobretot amb la capital, on l'estranya pronunciació no podia fer altra cosa que provocar somriures i bromes, ha frenat l'evolució de la tendència dialectal, principalment entre la gent més culta i viatgera. Crec que l'avanç cap a una diferenciació major ha quedat definitivament paralitzat.⁹

[...] condicionaments sociolingüístics diversos han motivat, recentment, realitzacions menys anteriors de /a/ a [...] Felanitx.¹⁰

Segons aquestes observacions, el canvi de *a* cap a *e* oberta podia haver estat connotat negativament des del moment del seu sorgiment, mentre que l'altre canvi, el de *e* oberta a *e* tancada, que no necessàriament tenia per què haver estat origen o conseqüència del segon, no hauria patit cap estigma des de la seva aparició. Això ha comportat que sigui molt rara avui dia l'articulació palatalitzada de la /a/ i, que, fins i tot, hom negui explícitament l'existència d'aquesta realització.¹¹ D'altra banda, això ha dut que la /ε/ hagi esde-

8. Antoni GRIERA, 1917, p. 12.

9. Francesc de B. MOLL, 1960, p. 23.

10. Daniel RECASENS, 1991, p. 91.

11. És el cas d'una entrevista amb dones en la vuitantena d'anys, de Felanitx, feta per Jaume Corbera, dins el projecte *Arxiu audiovisual dels dialectes catalans insulars*. Vegem-ne el fragment del nostre interès:

vingut absent del parlar quotidià de Felanitx. Així ho hem pogut comprovar, tant impressionísticament, amb el tracte amb felanitxers, com a través d'entrevistes dutes a terme amb persones criades a la localitat.¹² D'aquestes persones, només una dona de fora vila (Son Maiol), que té quaranta-quatre anys i no ha fet estudis, realitza alguna /a/ palatalitzada (de divuit mots recollits amb aquesta vocal en posició tònica, només en dos, *carregats* i *aixecada*, hem pogut observar aquesta articulació). De la resta, altres dues dones, una de trenta, amb estudis, i una altra de cinquanta-tres anys, sense estudis, i un home, de trenta, també amb estudis, i tots tres socialitzats a la vila, ningú no fa aquesta articulació. Ara bé, tots quatre fan *e* tancada en mots que a la resta del mallorquí són amb *e* oberta: *péus*, *hivérn*, *géni*, el numeral *sét*, la contracció *mém* ('veiam'), etc. Un altre home entrevistat, de quaranta-nou anys i sense estudis, l'hem d'excloure com a parlant de felanitxer perquè encara que fa molts anys que viu des de molt jove a la població, la primera part de la seva socialització ha tingut lloc a Santanyí. De fet, alterna en l'articulació dels mots amb el fonema /ɛ/ i també en l'elisió de la vocal neutra final de mots esdrúixols com *família* o *gràcies*, que es manté a Felanitx en discrepància amb tota Mallorca. Aquesta és una altra característica fonètica del felanitxer que contribueix a la seva condició de «parlar campanar», condició que, com hem vist, per a Moll s'hi manifesta en un grau extrem, ja que, segons el nostre home-natjat, aquest conjunt de característiques atorga «a la parla de Felanitx un caràcter d'estranyesa per a la resta d'illencs» (Moll, 1960, p. 22).

Emperò, aquesta estranyesa es transforma, en alguns parlants orgullosos de les seves formes lingüístiques locals, en un signe d'identitat que cal defensar a tot arreu, com demostra un dels nostres entrevistats:

Parl en català, parl en felanitxer inclús, i no me'n pened, i no me n'amag gens. Vull dir, sé que se me nota molt ses es i aquests trets de Felanitx, però sempre parl en català i gir sa llengo quan no me queda més remei i quan veig que no m'entenen.¹³

És difícil valorar l'abast social que pot haver assolit l'actitud manifestada per aquest usuari de la llengua, que podria ser objecte d'una recerca socio-

«Entrevistador: Aquí a Felanitx teniu una manera de xerrar un poc particular, ja ho sabeu?

»Entrevistades: Un poc, com? [...] Però és sa manera de xerrar es felanitxer. "S'Arrevel", deien que deïem. No ho deïm. Deïm "S'Arraval". Però sa gent mos deïa que aquí xerràvem... I ho diuen encara.»

12. Van ser fetes entre els mesos de març i maig de 1992. S'enmarcaven dins les pràctiques del curs Tècniques d'enquesta sociolingüística, explicat per qui signa aquestes ratlles, qui també va fer el paper d'entrevistador amb la col·laboració dels alumnes del curs Gabriel Camps, Margalida A. Mas i Antònia Mestre.

13. Home de trenta anys, amb estudis, nascut i criat a Felanitx.

lingüística *ad hoc*, però gosariem afirmar que no és una opinió aïllada entre els felanitxers. Un sentiment similar d'orgull identitari és el que hem trobat en el mateix parlar felanitxer traslladat a l'Argentina d'ençà que, durant la segona meitat del segle XIX, un bon contingent d'habitants de Felanitx va haver d'emigrar del seu poble i de la seva illa a la recerca de millors condicions de vida. Vegem-ho amb algun deteniment, perquè el fet té relació amb els trets fonètics que hem observat que caracteritzen aquest «parlar campanar» tan «distingit».

San Pedro, o *Sant Pere*, en la parla de molts dels felanitxers instal·lats des de fa algunes generacions a l'Argentina,¹⁴ és una població d'uns deu mil habitants on es van anar concentrant entre 1860 i 1960 centenars de mallorquins, procedents sobretot de Felanitx, però també d'algunes altres localitats pròximes com Manacor, Montuïri o Porreres. Actualment, els residents nascuts a Mallorca o descendents d'aquest origen podrien estar entorn del 50 % de la població, i el 80 % dels horts d'arbres fruiters, que constitueixen el fonament de l'economia de San Pedro, estan en mans de famílies d'ascendència mallorquina. Anecdòticament, però també de manera significativa, cal deixar constància del manteniment ben viu de costums gastronòmics i d'oci procedents de la llunyana illa mediterrània: les matances a l'estil mallorquí, l'elaboració de sobrassades i camaïots, l'existència de forns que preparen ensaïmades com a la mateixa Mallorca o el joc de cartes del truc segons les regles mallorquines. I amb un major localisme encara, cal fer esment, així mateix, d'una mena de casa regional, l'Agrupación Mallorca, que, entre d'altres activitats com ara el ball de bot, celebra les festes de Sant Agustí, les pròpies de Felanitx (Jofre i Montoya, 1997, § 2, 3.1).

La llengua catalana importada a San Pedro pels mallorquins emigrats va arribar a adquirir una vitalitat notable en els primers decennis de l'assentament de la comunitat nouvinguda. Vegem-ne unes breus pinzellades a partir de les històries de vida recollides l'any 1994 per Aina Jofre (1996, p. 141-145), una investigadora argentina descendent de mallorquins:

[finals del segle XIX] [...] había un mallorquín, Jaume Gayá, que todos los días iba a la estación de San Pedro, cuando hacía escala el tren que venía de Buenos Aires y a viva voz, en mallorquín, preguntaba si había alguno en el tren que quisiera bajar... cuando escuchaban hablar en su lengua, se «tiraban» del tren; él los llevaba a su casa, los hospedaba, los ayudaba a encontrar trabajo... mi abuelo contaba que era un hombre muy solidario, que quería rodearse de «paisanos»... [Catalina Bordoy]

14. Les ciutats argentines conegudes amb les quals es relaciona *Sant Pere*, també segons la pronúncia de molts *sanpedrinos* (el gentilici sí que el diuen només en castellà), són, pel nord, *Rosari* i *Santa Fe* (la *e* sona com a vocal neutra) i, pel sud, *Bones Aires* o *Bonos Aires*.

[...] mis padres vinieron de Manacor a principios de siglo [segle xx] y se instalaron en La Pampa [...] entonces nos trasladamos a San Pedro, pues mis abuelos estaban aquí... ¡era una pequeña Mallorca!, se escuchaba hablar mallorquín en los negocios, en la calle, en las oficinas... me casé con una hija de *felanitxers*. [Sebastián Ginart]

[...] mi padre vino en 1909 [...] y como en San Pedro tenía amigos, se vino para aquí [...]. A San Pedro lo hicieron los mallorquines [...]. Uno iba caminando [pel carrer] y de pronto le decían: «—Bona tarda¹⁵... ¿com va?». [Antonio Rigo]

La cronologia sobre la vigència i posterior declivi de la nostra llengua a San Pedro es pot endevinar fàcilment a través d'aquestes cites. Però no sols disposem d'una informació indirecta sobre aquesta qüestió. L'oportunitat de col·laborar, en un altre treball, amb Aina Jofre (Jofre i Montoya, 1997, § 4.1) ens ha permès d'esbrinar que la pervivència del català no va ser cosa només de la primera generació immigrant arribada en el tombant dels segles XIX i XX, la qual amb prou feines podia expressar-se en castellà, sinó que va assolir la segona generació, ja nascuda a l'Argentina entre els anys deu i trenta del segle XX. El període de convivència d'aquestes dues primeres generacions, estès durant tota la primera meitat del segle que acabem de deixar arrere, correspon a aquell passat de vida pública del català que ens descriuen els nostres informadors. En canvi, quan el cicle vital de la segona generació, ja bona coneixedora del castellà —argentí—, arriba al moment de la procreació i criança dels fills, entre els anys quaranta i seixanta, deixa de transmetre la llengua que havia rebut dels seus pares, i la joventut ja no puja amb el català. El resultat és una tercera generació que, en part, encara aconsegueix retenir un català precari com a segona llengua, però que ja no transmetrà, ni sota aquesta condició, a la quarta generació, la qual només molt parcialment entendre la llengua pròpia dels seus avis i besavis. En conseqüència, al llarg de la segona meitat del segle XX el català ha anat arrecerant-se a les llars de la gent de més edat i ha deixat de ser una llengua sentida habitualment pels carrers de San Pedro.

Però com era aquell mallorquí —segons la «denominació d'origen» dels nostres informadors— que es parlava —i es parlava fort, com diuen ells— per aquella població que pareixia més mallorquina que argentina? Un dels seus usuaris més lleials, argentí ja i encara de llengua primera catalana, Miquel Antoni Bordoy, ens ho aclareix:

Aviat ja foren molts els mallorquins i no era que en vinguessin molts. Era que en neixien... Ningú hagués dit que aquests allots, tan forts i sans

15. Sobta que un mallorquí digui «(Bona) tarda», especialment quan s'adreça a altres mallorquins. És ben possible que les paraules reals fossin «(Bones) tardes» i la transscriptora les «corregís».

que creixien al camp de San Pedro, no haguessin anat pes barri de sa Torre, per la Soledat, pels Quatre Cantons... o per son Mesquida. Era de veure, en sentir-los cridar-se per «Jaume, Miquel, Guillem!...». Ses mares sempre pegaven en felanitxer.¹⁶

Efectivament, era un català, un mallorquí concretament felanitxer, al qual s'assimilaven no sols els mallorquins no felanitxers sinó immigrants no catalanoparlants que convivia amb ells:

I no s'ha de pensar que solament hi hagués mallorquins. També hi havia italians [...]. Per això no crida gens s'atenció que encara avui n'hi hagi que nomen Claudio, Ítalo, Tito o Angiolina, que xerren es felanitxer com si mai haguessin sortit de s'Arraval... I com no havia d'ésser així, si aquella gent no xerrava altra cosa més que felanitxer!¹⁷

Tot i això, a aquella època d'esplendor, com hem anunciat, en succeí una altra de decaïment, i aquell parlar mallorquí de Felanitx anà subsintint pensament fins als nostres dies:

Als carrers encara se sent xerrar felanitxer, cada vegada menys, però se sent encara.¹⁸

Les tres primeres generacions de mallorquins, immigrants i descendents seus, que hem tingut l'avinentsa de conèixer al nostre estudi amb Aina Jofre (Montoya i Jofre, en premsa)¹⁹ ens han mostrat un català gradualment atrofiat, en part per la llunyania de la metròpoli, però, sobretot, per la minva constant de parlants amb qui usar-lo. Això no obstant, en aquest català encara hem pogut reconèixer el fons dialectal del mallorquí de Felanitx, estès no sols als fills i néts de felanitxers nascuts a San Pedro sinó també —per mitjà de l'anivellament dialectal— als successors dels immigrants procedents d'altres pobles mallorquins dels voltants.

El fet que més marca la qualitat del català parlat és el de la pertinença generacional. Entre els nostres subjectes, els representants d'una primera generació immigrada varen arribar entre els anys trenta i els cinquanta del segle xx i se situaven la majoria en la vintena d'anys, motiu pel qual ja venien amb un català ben assentat. Això no obstant, el fet que haguessin viscut a San Pedro en una època de decadència de l'ús del català, o que alguns hi haguessin

16. Miquel A. BORDOY, 1994, p. 161.

17. Miquel A. BORDOY, 1994, p. 161.

18. Miquel A. BORDOY, 1994, p. 163.

19. Entre les tres generacions, els entrevistats per al nostre treball sumen una vintena de parlants.

arribat abans de l'adolescència²⁰ o, encara, que d'altres s'hagin inserit en una xarxa social amb pocs parlants mallorquins ha fet que el seu català mostri certs signes d'atròfia similars als de les generacions nascudes a l'Argentina. Esmentem, de la casuística recollida, l'aspiració de les essences implosives, la confusió en el gènere de pronoms sense correspondència entre el català i el castellà (com *ho* i *lo*), els préstecs lèxics, alguns amb una integració parcial al sistema, com *empeçar* o *calle*, o el canvi de codi lingüístic, com en aquest exemple, que és la resposta d'una parlant quan se li demana amb qui usa el català: «Amb sos amics mallorquins, *por supuehto*». [Margalida Sunyer, Felanitx, 1918]

Quan passem als subjectes que representen les dues primeres generacions nascudes a l'Argentina, els signes de l'atròfia s'incrementen notòriament, especialment en la tercera generació, on allò que trobem són semiparlants de català. Ara veiem escampar-se trets fonològics segmentals i suprasegmentals del castellà argentí al seu català, com ara l'aspiració o l'entonació; o trets morfològics que denoten una clara convergència amb els esquemes de la llengua dominant; també és freqüent el préstec lèxic, sobretot el que presenta una integració parcial al sistema, i, per descomptat, el canvi de codi.

Finalment, constatem la persistència del tret vocàlic més característic del felanitxer, la *e* tancada en lloc de la *e* oberta, en gairebé tots els parlants que conserven el català a San Pedro. Les excepcions que hi hem detectat corresponen a dos parlants de la primera generació de Montuiri, que no fan mai aquest tret, i a altres dos descendents de pares de Manacor i Porreres, que el tenen com a variable. Un d'aquests, el descendent de Manacor, manifesta amb orgull la seua ascendència manacorina però sense al·legar-hi cap base dialectal. En canvi, la consciència diferencial entre les parles locals transplantades a San Pedro arriba fins a una parlant de la tercera generació, que la utilitza com a argument per a queixar-se de l'esforç que li suposa parlar en català a causa de l'entrada en la seua família d'un immigrant mallorquí que no prové de Felanitx.

Renunciem a exemplificar-ho tot i, com a síntesi i cloenda d'aquesta intervenció, proposem quedar-nos amb la impressió general que ens transmet aquest fragment, pertanyent a una parlant de segona generació:

I bueno... mon pare va venir molt jove, amb sa... primer va venir tot sol, com feien casi tots, a fer feina, a guanyar es passatge perquè... dur sa mare i sa germana, este... i així ho varen fer, llavò va venir sa padrina, es padrí i ses germanes de mon pare, este... es padrí va morir as poc temps d'estar aquí va morir, així que va quedar sa padrina tota sola amb ells. Com tots, casi que

20. Els més joves comptaven entre els set i els dotze anys. A l'altre extrem, l'individu de major edat, en tenia trenta-un.

vengueren així... molta feina en es camp, feien sa cossetxa, este... i bueno, poc a poc varen anar fent primer de peons, llavò de mitgers, i llavò ja varen comprar un bocinet de terra en es primer camp i bueno, i així varen fer sa seva vida. [Antònia Fedora Barceló, San Pedro, 1926]

BRAULI MONTOYA ABAT

BIBLIOGRAFIA

- ALCOVER, Antoni M. (1908-09). «Una mica de dialectologia catalana». *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, vol. IV, p. 194-303.
- (1920). «La darrera eixida de conjugació i altres erbes a diferents pobles de Mallorca». *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, vol. XI, p. 34-59.
- Atlas lingüístico de la Península Ibérica*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Vol. I, 1962.
- CORBERA, Jaume (1993). «Mallorquí». *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Palma: Promallorca SA, vol. X, p. 82-87.
- GRIMALT, Josep A. (1972). «El vocalisme de Felanitx». *Mayurqa. Miscelánea de Estudios Humanísticos*, núm. VIII, p. 57-63.
- BORDOY, Miquel A. (1994). *Encara hi tornarem*. Palma: Cort.
- GRIERA, Antoni (1917). «El dialecte baleàric». *Butlletí de Dialectologia Catalana*, vol. V, p. 1-33.
- JOFRE, Aina (1996). *Así emigraron los baleares a la Argentina*. Palma: Govern Balear.
- JOFRE, Aina; MONTOYA, Brauli (1997). «Transmissió i interrupció del català entre els mallorquins emigrats a l'Argentina (estudi dels casos de San Pedro i Mendoza)». A: *Actes del IV Congrés «El nostre patrimoni cultural: el català, patrimoni de Mallorca»*. Palma: Societat Arqueològica Lul·liana, p. 101-116.
- MOLL, Francesc de B. (1929). «La flexió verbal en els dialectes catalans». *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, vol. II, p. 1-112.
- (1930). «La flexió verbal en els dialectes catalans». *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, vol. III, p. 1-96.
- (1931). «La flexió verbal en els dialectes catalans». *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, vol. IV, p. 1-96.
- (1932). «La flexió verbal en els dialectes catalans». *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, vol. V, p. 2-64.
- (1934). «Transcripció de cançons populars amb notes sobre fonètica sintàctica». *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, vol. VII, p. 9-39.
- (1983). «Els parlars baleàrics». A: *Materials de divulgació filològica*. Universitat de Palma de Mallorca, p. 25-33. [Article publicat l'any 1955]
- (1983). «Estàtica i dinàmica del català de Mallorca». A: *Materials de divulgació filològica*. Universitat de Palma de Mallorca, p. 15-23. [Article publicat l'any 1960]
- (1973). *El parlar de Mallorca*. Barcelona: Barcino, 1980.
- MONTOYA, Brauli (1991). «La feina enquestadora de Moll per a l'obra del Diccionari». *Lluc*, núm 763, p. 6-9.

- MONTOYA, Brauli; JOFRE, Aina. «La atrofia en lenguas inmigradas. El caso del catalán de los mallorquines en La Argentina». *Estudios Catalanes*. [En premsa]
- PEREA, Pilar (2001). *La flexió verbal en els dialectes catalans. Les dades i els mapes*. Palma: Govern Balear. [CD-ROM]
- RECASENS, Daniel (1991). *Fonètica descriptiva del català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- VENY, Joan (1982). *Els parlars catalans*. Palma: Moll.